

Володимир Геринович.

ЖИТЕЛІ МАРСА

Ціна 10 центів.

РУСЬКА КНИГАРНЯ

850 Main St.

• Winnipeg, Man.

1914.

Пісні накладом РУСЬКОЇ КНИГАРНІ:

КОЛОМИЙКИ: Пісні весільні і до танцю, пісні новобранців, рекрутські і пісні патріотичні 25с.

НАЙКРАСШІ ПІСНІ як 1) Вояцькі, 2) Коломийки, 3) Любовні, 4) Жартобливі і 5) Думки 20с.

ПІСНІ РЕКРУТСЬКІ і жартобливі 20с.

НОВІ ПІСНІ З СТАРИМ КІНЦЕМ, пісні Щипавки і Драпавки 25с.

НОВИЙ ЗБІРНИК: народних пісень, дум, думок, коломийок, шумок, гагілок і пісень весільн. 25с.

ПІСНІ ПРО КАНАДУ І АВСТРІЮ з додатком: Пісні та думки про М. Січинського, 5-те побільшене видане 192 стор. 40с.

Український співанник за 50с. вийде з друку з кінцем сего року.

ВИБІР НОВИХ КНИЖОК:

БАЙКИ, КАЗКИ, ОПОВІДАННЯ та ІСТОРІЇ.

АБУ КАЗЕМОВІ канці, арабська казка до сміху 30с.

ПЕТРІЙ Й ДОВБУЩУКИ, прегарна повість у двох частях про селянина Петрія який збогатів ся знайденим скарбом і оповідання про розбійників та О. Довбуша з 6 образками. Написав Др. Франко, ціна 85с.

Мандрівки та пригоди шляхтича Чваньківського на полі, на морі, на ловах та на війнах в оправі 50с.

Печера Пустинника Ананії 25с.

БАЙКИ І КАЗКИ: Купець і чародій І том 20с.

„ „ Зачарований замок ІІ том 20с.

ПРОВІДІНЄ БОЖЕ ВСЕ ЧУВАЄ, оповід. з часів наполеонської війни 25с.

Володимир Геринович.

ЖИТЕЛІ МАРСА

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

Накладом Руської Книгарні у Вінніпегу.

З НАРОДНОЇ ДРУКАРНІ
901 Main St. Winnipeg, Man.
1914.

Жителі Марса.

Маю на думці повести вас у простори вселенної та заглянути на одно із тіл небесних зване Марсом, про якого ви нераз уже чути мусіли дивні історії.

Будемо приглядати ся разом сій небесній кулі, яка подібно як земля наша буяє по просторах вселенної, будемо старати ся пізнати природу і обставини сього небесного тіла, а потім займемо ся його жителями та приглянемо ся їх житю. Жителів сих назвемо по імені тіла небесного, на яким вони живуть — Марсианами.

Бачу, що хитаєте недовірчиво головами і усміхаєте ся на згадку про жителів Марса; бачу, що не вірите в можливість їх істнованя. Тому я є радий дуже, бо думаю, що з тим більшим заінтересованем слухати будете нинішнього відчиту; а маю ту надію, що ви давши уважний послух моїм выводам, не будете опісля хитати недовірчиво головами, а прочитавши будете мати се переконане, що хочай ви Марсиан анї не бачили, анї не діткнули руками, як сей недовірчивий Тома, пізнаєте, що Марсиане існують, і живуть собі може і ліпшим житєм, як ми на своїй землиці.

Про Марсиан говорити буду доперва в другій половині книжки. В першій хочу запізнати вас з природою Марса яко небесного тіла, з його рухами та місяцями та із тими чинниками, які панують на його поверні, а які річ ясна відгравати мусять велику ролю для того світа ростинного і звірячого, який замешкує маленьку на окс зізду небесну.

Марс.

Оглядати із землі, представляєть ся Марс як маленька зірка, якої величина не завсїгди є однака. Дієть ся се тому, що раз є вона від нас, себ—то від землі дальше, а другий раз ближше віддалена.

Подібно як земля так само і Марс кружить по коловій дорозі коло сонця. Ріжниця між тими дорогами є та, що Марс є дальше віддалений від сонця і тому дорога його є більша.

Середна віддаль Марса від сонця виносить 34 міліонів миль, а земля від сонця всього 20 міліонів миль. Ріжні бувають становища Марса до землі; раз є він ближше неї а раз дальше. Від сього власне залежить нестала його величина. Коли земля і Марс стануть по одній стороні сонця на одній лїнії, тоді є вони ближше себе; взаїмна їх віддаль виносить тоді лише 14 міліонів миль і тоді видаєть ся нам Марс досить великою зорею. В таких то хвилях буває Марс частенько огляданий через далековиди та фотографований так ученими як і аматорами. В тім то часі виступає поверхня Марса найвиразнійше, бачимо на ній пасмуги суші і каналів, які нас так дуже інтересують, а які є одною з тих многих підстав, на яких опираємо погляди на істнуванє розумних істот на Марсі.

Однак не завсїгди займає Марс так догідне для доглядів і так близьке до землі становище.

Буває і так, що находить ся він прямо на противній стороні землі, що находить ся за сонцем. Тоді віддаль його є найбільша, бо виносить 54 міліонів миль і тоді, річ ясна стає він зіркою маленькою, для голого ока ледви видимою.

Через те, що Марс є дальше віддалений від сонця як земля, мусить на його поверхню слабше ділати і сонце, отже на Марсі мусить бути зимнійше чим у нас. Обчислено є, що три рази менше іде із сонця тепло на Марс чим на землю.

Рік марсовий є майже два рази так довгий, як наш земний. Виносить він 678 днів і майже 23 місяців. Стільки потребує Марс часу, аби раз оббічи около сонця. На Марсі панують також чотири пори року так як у нас.

Причина сього, подібно як у землі, лежить в нахиленю осі Марса. Лише пори року є там трохи иньші як на землі; а се власне тому, що тревають вони майже два рази так довго як наші, земні. Через се нагрівається ся там сильнійше поверхня землі у літі а озимнюєть ся також у двое сильнійше в зимі.

Наслідком того панувати мусять на Марсі великі різниці температур між літом а зимою, що без сумніву відбити ся мусіло на ростиннім і звіриннім світі, який заселює поверхню сусідної нам планети.

Час, потрібний на один оборот Марса около його осі виносить 24 годин, 37 мінут і 23 секунд; значить, що день на Марсі є майже так само довгий, як на землі.

Що до величини то Марс є маленький, майже два рази менший від нашої землі. Бо підчас коли промір земної кулі виносить 12.756 кільометрів, то у Марса є він всього на 6.745 кільометрів завеликий.

Через се і тягар Марса є менший чим тягар землі а саме є він десять разів легший від землі.

Тягар якогось тіла небесного лишає по собі великі наслідки для того усього, що на його поверхні находить ся. В першій мірі відміннійша буде сила притягання на Марсі ніж на землі. А треба знати, що наслідком сили притягання якогось небесного тіла, є тягар тих всіх предметів, які на його поверхні находять ся. Коли би сили не було, не знали би ми, що то значить „тяжке“ або „легке“, не існував би тягар предметів.

Тягар їх зависить від сил притягання, які панують на різних небесних тілах, а ті знов від їх величини. На більших небесних тілах є сила більша а на менших менша. А позаяк від сили притягання зависить тягар

предметів, то скажемо, що на великих тілах важити мусять предмети о багато більше чим на менших.

І коли ми знаємо величини різних тіл небесних прим. сонця, землі, Марса і місяця, то легко будемо могли сказати, де тягар предметів буде найбільший, де менший, а де найменший. Ми скажемо прим., що той а той предмет буде важити найбільше на сонці, бо сонце є найбільше, менше на землі, бо земля є менша а найменше на місяці, бо місяць із тих чотирох тіл небесних є найменший.

На Марсі важать предмети три рази менше чим на землі. Се річ великої ваги, бо сила притягання якогось небесного тіла впливає на усе те, що на ній знаходиться. Підлягають їй і звірята і люди і цілий світ рости́нний. Завдяки їй гне ся усе до землі, є границя висоті рости́нам та деревам. Безперечно, що так дерева, зела як і инша земна твар вибуяла би висше, як би не сила притягання, яка протиділає силі росту до гори.

Коли би сила притягання була бодай о половину менша від тої, яка є нині, то зовсім инакше представляли би ся краєвиди.

Коли би панувала на землі така сила притягання, яка панує на Марсі то є три рази менша, то і ми були би три рази висші і стільки разів підскочив би у гору увесь рости́нний та звіринний світ.

Дивним виглядало би для нашого чоловіка, як би він перенісши ся на поверхню Марса, стрінув там усе в трое висше. Стали би ся ним бавити височезні а худенькі як тички Марсіяни неначе малою грубенькою дитиною, та показували би його на подив по усіх країнах своєї планети...

Однак наш чоловік-карлик, в порівнянню з височезними Марсіянами, впровадив би їх в подив своєю силою.

Бо коли приймемо, що пересічний чоловік на землі унести годен 100 кілограмів, а дальше, коли приймемо

сю обставину, що на Марсі є усе три/разів легше чим на землі, то уняти і завдати собі на плече 3000 Марсових кільограмів не приходило би нашому чоловікови з великим трудом...

Безперечно, що силою виравив би їх в подив і вони під тим зглядом мусіли би признати йому висшість, та почали би може і криво дивити ся на того карлика-силача, який був би в силі і на кулаки іти проти трох Марсиян...

По Марсі ходив би наш чоловік як по вимріянім або заклятім місци. Город видавав би ся йому лісом, а ліс чимсь таємним, несамоовитим...

Все видало би ся йому чямсь високим а слабим, усе було би вибуяле а без сили...

Чи на Марсі є воздух? Отсе питане застановляло довгий час уми дослідників небесних тіл. Се питане займає також широкі круги суснільности, які уважають Марсовий воздух за підставу життя на сій планеті, та вяжуть його істноване як найстислійше з можливістю істнованя Марсиян. Хотьай такий погляд є хибний і виказує лише непорозуміне законів життя, ми полишаючи вказане сього дальшим стрічкам, ствердити мусимо, що на Марсі так густого воздуха, який є на землі — нема... Наколиби він був такий, як на землі, тоді не бачили би ми так вразно поверхні Марса, а противно, заслонював би він нам його цілковито. Що більше, наколиби на Марсі був такий, як на землі густий воздух, то мусіли би на нїм творити ся хмари — а ми сього не бачимо, хотьай безнастанно глядимо на поверхню Марса.

Є на нїм воздух, однак дуже рідкий, без порівняня рідший від нашого. Сій обставині, що Марсовий воздух дуже рідонький завдячити мусимо, що виступає він перед нашими очима так виразно, що уняти можемо на

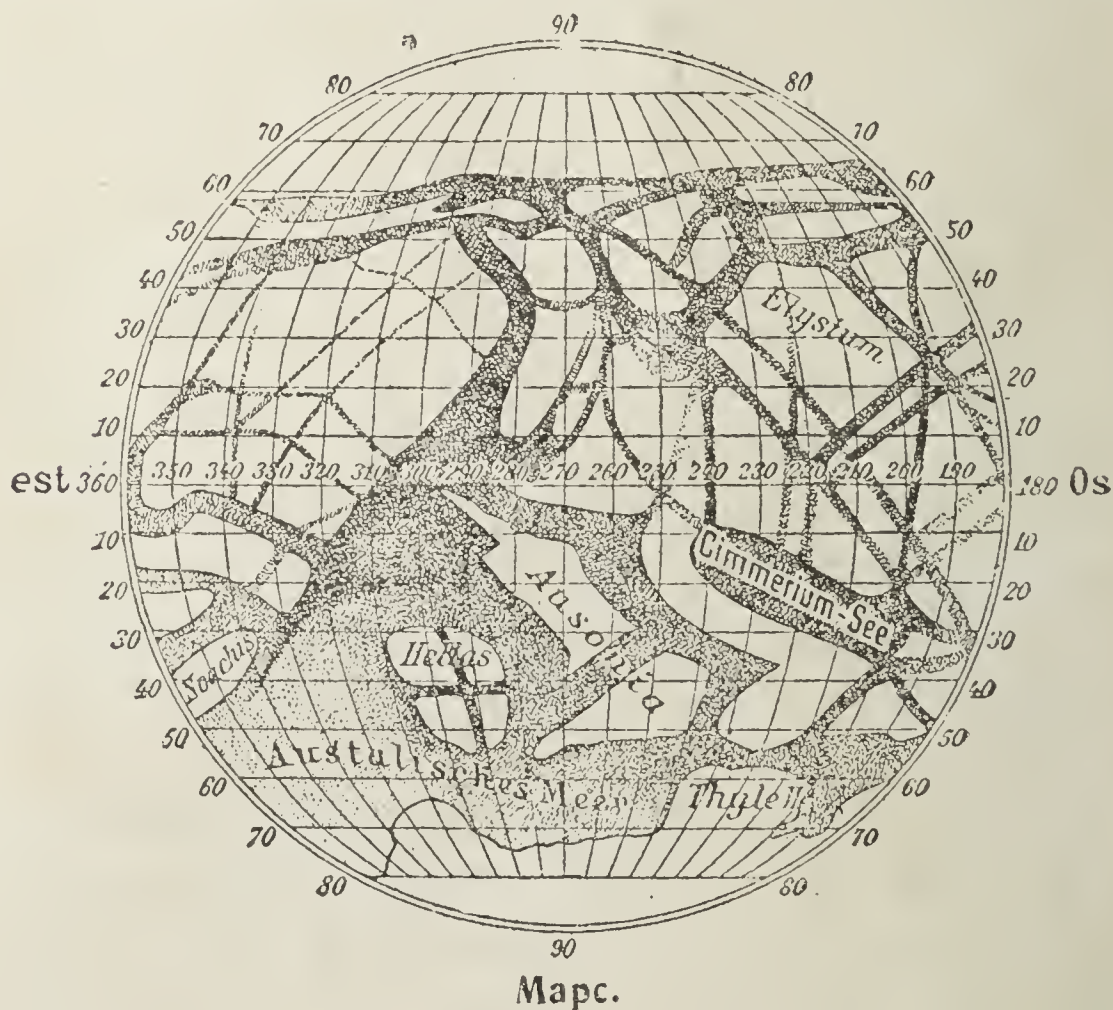
нім усе, що лиш зможе чоловік достеречи через сильні далековиди.

Довший час думано, що Марс не має місяців і всякі досліди не приносили успіхів. Викрито їх аж при помочі сильних далековидів, а доконав сього в 1877 році астроном Галь у Вашингтоні. Місяців Марса є два. Один з них зве ся Фойбос, другий Деймос. Від Марса є перший на 5900 кільометрів віддалений, а другий на 19600; значить, Фойбос є ближший Марсови чим Деймос.

Є то дуже маленькі тілця небесні; голим оком з землі їх не видно; на се треба дуже добрих далековидів.

В порівнянню з місяцем землі є величина Деймоса й Фойбоса зникаючо маленька. Бо підчас, коли промір нашого місяця виносить 3482 кільометрів, є він у Деймоса і у Фойбоса трохи більше як на 8 кільометрів завеликий.

В виду сього дуже маленькими мусять вони видаватися ся для жителів Марса, о много меншими чим наш

місяць для них, хотай він дальше від землі віддалений, чим вони від Марса.

Фойбос представляєть ся для Марсиан 5 разів меншим, як наш місяць для нас, Деймоса ледви-неледви чи годні вони доглянути.

Длятого, що місяці Марса є дуже маленькі, невелика є з них користь для Марсиан. Не проганяють вони тіни нічної, як се робить наш місяць на землі, нема у них так гарних та ясних місячних ночий, як на нашій землі...

Так Фойбос як і Деймос дуже скоренько оббігають около Марса. Фойбос окружає його раз на 7 годин 39 мін. і 15 с, значить, на день три рази. Цікавий є при тім напрям круження Фойбоса; не кружить він в напрямі із сходу на захід, як се роблять усі тіла небесні, але із заходу на схід.

Деймос кружить около Марса раз на 1 день 6 год. 17 м. і 54 с.

Ся обстановка, що Марс має аж два місяці, а дальше що вони так скоренько около нього кружлять, приносити мусять велику прислугу для Марсиан. Заступають вони їм годинники. В день бачать вони сонце, а в ночі два місяці, неначе дві сказівки на великім темнім „ціфербляті“, з яких одна три рази скорше посувається від другої. А годинник той точнійший над усі птучно роблені, бо не змилить ся він ні на секунду...

Коли глянемо узброєним в далековид оком на поверхню Марса, то представить ся вона нашому окови дуже різнородно. Побачимо там більші і менші чорні, та ріжної величини ясні плями. Точнійші досліди над поверхнею Марса, над значінем тих ясних та темних плям довели до того, що темні плями є морями а ясні сушами. Коли так, коли на Марсі є суші і моря, то і поверхня його не може бути рівна, то є там досить значні заглибини і горби. Найбільша заглибина викрита до нині на Марсі виносить 2600, а найвисше винесене 2700 стіп.

Але найцікавішим явищем на Марсі є без сумніву його голосні і широко знані канали, себ то водні дороги. Відкриті їх належить завдячити італійському астрономови Скіяпарельому, який хіснюючись найблизчим становищем Марса до землі 1877 року почав його пильно слідити.

Каналами назвав Скіяпарелі темні пасмужки, які перетинають поверхню Марса в різних напрямках, які немов лучать із собою моря. Доходять вони нераз до величезних довжин. І так приміром канал Евфрат, Ереб і Асхерон доходять до довжини 6000 кілометрів. Ширина каналів не всюди рівна. У одних каналів вивосить вона кільканайцять, у інших кількадесять кілометрів. Найширшим каналом на Марсі є канал Нільосирт, якого ширина вивосить 300 кілометрів

Число знаних каналів на Марсі доходить до 130.

Ми згадали вище, що Марсові канали є одним із наглядніших доказів на се, що на Марсі існують люди. А се тому, що ті канали уже на перший погляд оказують на се, що не є вони природним витвором сил пануючих на Марсі, але мають виразні прикмети того, що їх витворила рука істоти розумної задля певної з горі означеної цілі.

Коли глянемо на добру і точну фотографічну знимку поверні Марса, то побачимо цілу сіть правильних каналів так, що неможливою прямо річю є приписати їх повстане силам природи. Длячого саме побудували Марсіяне сі канали і яким цілям вони мають служити, се зіставляємо до другого розділу, де займатись будемо так існуванем Марсіян, як і їх культурним степенем. Тепер однак мусимо ще раз ствердити, що канали сі є ділом не природним а штучним. Коли би вони були ділом природним, то таку правильність бачили би ми і на інших небесних тілах. Сього ми не бачимо нігде і ся обставина впевнює нас ще більше в нашім погляді. Фото-

графована з великих височин земля має зариси неправильні—природні. Моря, океани і заливи творять тут з берегами сталих континентів не лівії прості і правильні, але противно нерівні вбігаючі не раз то в сушу то в море. Тут видно природне діланє сил природи, яка не кохає ся в правильних лівіях, але любить велику різно-родність.

А такої різнородности в каналах на поверхні Марса не бачимо. І правильність його каналів є найліпшим виразом того, що там вложила свою руку розумна істота, що розум її відіграв многоважну ролю, розум працюючий з певною цілію для свого хісна і вигоди. А яка се власне ціль та хосен побачимо незабаром,

Марсияни.

Чи ж можемо говорити о тім, чого ми не бачили, ані не діткнули своїми руками? Чи ж можемо говорити о мешканцях так маленького та далекого нам небесного

тіла, коли не годні ми їх доглянути через найліпші далековиди?

Так—скажемо. Не конче нам треба бути аж на Марсі, аби ствердити, чи живуть там розумні істоти, чи ні. Не конче потреба істот, аби могли сказати, що вони там, чи ні. Розум людський продумав та продумує день в день нові способи, при помочи яких з далека судити можемо об тім, що гень-гень в просторах небесних діє ся.

Не мірили ми кроками ні метрами віддалі землі від місяця, а прецінь її знаємо. Не діткнули ми руками ні поверхні сонця, ні иньших небесних тіл, а прецінь знаємо, як далеко віддалені від землі сі небесні тіла, бо потребуємо лише кинути далековидом на ті мільйони-мільйони миль від нас віддалені тіла а знати будемо не лише віддаль сих тіл, але і се з чого вони складаються.

Не ходили ми по сих далеких зірках, які миготять на небозводі, а прецінь знаємо, як великі вони, як велику поверхню вони мають та скільки сотнарів виносить їх тягар.

Проті цікаві способи помірив з далека може найду коли нагоду вам розказати, тепер-же хочу вас тільки впевнити, що можна говорити і судити про ті річи, які ми власними очима не бачили, та не дотикали нашими руками.

І такі погляди, як побачите зараз, не будуть виссаними з пальця, а противно будуть дуже правдоподібними і заслугувати муть на віру.

Істноване розумних істот на Марсі і доказане сього, се дуже а дуже маленька дрібниця в порівнаню з тим, чого доконати потрафив людський розум.

Пізнав чоловік мільйони світів розкинених по безмежних просторах вселенної, викрив закони, яким вони улягають, викрив минувшину їх, а пізнавши теперішність, намагає ся не без певних підстав говорити о будуччині, об тім, що з тими тілами небесними колись стане ся.

Потрафив чоловік пізнати сі засадничі чинники, від яких зависить існування рстинного і звірячого світа, обчислив він, до якого часу стане на землі води і воздуха, без яких нинішнє жите мусіло би заумерти. Що більше! З'умів чоловік пізнати спосіб, в який повстала наша земля, місяць і иньші небесні тіла нашої соняшної родини, а на підставі цілого ряду відомостей говорить він, яка буде її будуччина, що з нею і з нами колись стане ся.

І тисячі, тисячі непонятних майже на перший погляд річий, удало ся людському розумови доконати, удало ся йому викрити нині се, чого він не сподівав ся викрити вчєра, удало ся йому відслонити ослону, за якою крили ся до тепер дивні-предивні тайни, о пізнаню яких міг він до недавна лише в сні мріяти, а коли би був щось подібного почув від другого, бувби недовірчиво покивав головою та викпив його звучи нетверезим, або таки без одної клєпки в голові чоловіком.

Ми без упередження займемо ся справою мешканців Марса і розтрясати будемо ті докази, які за їх існуванням промовляють, а осуд сам зіставляємо тій частині читачів, які важити будуть наші слова на безсторонній і безпристрасній вазі.

На питанє: чи живуть на Марсі істоти розумні, відповідаємо цілком твердо і певно що живуть.

Чую, що хочете мої читачі засипати мене цілим рядом питань, чую, що чекаєте на докази.

Дам вам і се, але даруйте, що сі докази не будуть доказами впрост. Єсьмо в тім нещасливім положєнї, що не годні ми вас повести через незміримі простори на Марс і там показати вам Марсян, або принайменше уставити перед вами всесильний далековид, через який би ви побачили своїх старших стрийних братів на Марсі.

На се питанє дамо таку відповідь: люди на Марсі живуть, а живуть вони на такім самім праві, на яким живемо ми на нашій землиці. А земля і Марс, се сестра

і брат, які мають між иньшими два засадничі чинники, на яких основує ся жите, а іменно воздух і воду.

І подібно, як на землю, так само і на Марс линули і линуть благодатні і житедайні соняшні проміння, які не мов вдихують душу в мертву матерію, з якої складають ся сі два небесні тіла, які будять до життя і зерно кинене на з'орану ниву та розвивають усе живуче, що без соняшного тепла і сьвітла не могло би животіти, а противно мусіло би заумерти — знидіти.

Нам треба справу істнованя і життя, на яким небудь небеснім тілі поставити загальнійше, а zarazом яснійше, нам треба знати, що чоловік, звіря, рослина і взагалі усе те, що живе на поверхні землі, повстало під впливом певних загально ділаючих законів, що чоловік, звіря, чи що иньше є впливом тих тисячних обставин, в яких усе те живе і розвиває ся, а які є zarazом кінечними основами їхнього істнованя.

Коли би таких обставин не було, не виглядала би поверхня нашої землі так, як виглядає нині. Не покривали би її ні розкішні килими лісів і сіножатий, не ходили би по ній звірі, не гомонів би ріжноманітними звуками спів всілякої пташини, не було би на поверхні землі ні сіл, ні величезних міст, тих великих творів руки великомислячих земних еств — людей.

А бачимо на поверхні землі жите.

Ми бачимо цілі незчислимі міліони рослин і звірят, ми уймаємо їх ріст і розвій, ми знаємо без чого вони можуть а без чого не можуть жити, ми бачимо сі тисячні умовини життя всього живучого сьвіта на землі.

Що значать сі обставини? Яку вартість мають вони для нинішньої розвідки про Марсіян?

Се пізнаємо пізнійше.

Ми можемо ствердити сю правду, що на землі існують пригожі до життя обставини, що панують чинни-

ки, які зродили весь ростинний і звірячий сьвіт, що є на нашій землиці все потрібне, аби на ній могло зродитися жите.

Якіж заключення можемо з того випровадити?

Можемо сказати, що все жите на землі є виразом тих тисячних обставин, які на ній панують. І там, де вони є, там мусить бути жите.

І не конче треба нам аж побачити його, аби увірити в те, що воно існує. Ми питаємо лише себе: чи там а там панують такі а такі відносини? А коли дізнаємося, що так, то можемо цілком певно сказати, що існувати там мусить також і жите.

Отже бачимо, що не конче треба нам усе бачити й доторкати ся руками, щоби аж дізнати ся на певно про існуванє чогось, ми можемо се зробити дорогою иньшою, не простою, про яку отсе ви тут чули.

Так отже дивлячись на Марс і слідячи його поверхню не конче будемо шукати за Марсиянами, деревами й зелями, але будемо провірювати, чи існують на нїм ті тисячні обставини які родять жите. І від того, чи ті обставини там будуть чи нї, буде залежати існуванє Марсиян, або їх неіснуванє.

Підемо тою дорогою...

Запитати мусимо себе: Чи дійсно існують такі чинники й обставини на Марсі, які подибуємо на землі?

Так. Такі чинники існують чого доказом точні й сумлінні досліди учених, роблені над поверхнею Марса.

Марс і земля то близькі свояки, то старший брат і молодша сестра, яких спільним родичом є сонце, яке їх на сьвіт породило.

Історія розвою тих двох небесних тіл, належачих до одної й тої самої соняшної родини, є однака. Один і той сам закон зберігав їх цілість і викликував у них однакі зміни, одна й та сама відвічна судьба окрила своїми опікунчими крилами так Марса як і землю...

Наукові дослідження стверджують, що повстане Марса й землі відбуло ся після однакового способу, на такій самій дорозі: що так як земля, так само і Марс належав колись перед віками до сонця і зливав ся з ним у одну цілість. Так як земля, так само й Марс повстав через вилучене та перерване газового перстения, який колись утворив ся був около сонця під впливом ділання сили відосередної.

І так само як наша земна куля, так само й Марс був колись газовим тілом, опісля під впливом ділання зимного небесного всеміру, по яким він буяв, перемінив ся в огнистоплинну кулю, а опісля озимнів так, що став тілом цілком і покрив ся темною, зимною шкаралупою...

Одно дуже важне відкриття подає нам наука.

При помочи спектральної аналізи*) удало ся ученим викрити, з чого саме складається Марсова куля. Завдяки сьому відкриттю знаємо, що складові частини Марса є такі самі, як і земної кулі.

Се річ для нас незвичайної ваги.

Бо коли однаковий спільний закон панує над однаковими чинниками, то нема й сумніву, що й наслідки того ділання мусять бути однакові.

І коли ми тепер знаємо, що матерія Марса, або простійше сказавши, його тіло є таке саме як землі, то не може тут бути иньшої думки, як та, що світ живучий на Марсі й на землі є до себе подібний.

Історія розвою обох тих тіл є однака.

І коли поверхня землі озимніла на стільки, що могла на ній утримати ся вода, яка покрила її одним безмежним океаном, то так само стало ся й на поверхні Марса.

Дальше, так само, як поверхня землі завдяки діланню сили корчення землі, покрила ся горбами гір, які ви-

*) Хто хоче довідати ся про спектральну аналізу, тому раджу перечитати розвідку проф. доктора Івана Пулюя: „Нові й перемінні зьвізди“, яку дістати можна за 40 цт. в Гуській Книгарни, 850 Main St., Winnipeg.

ринули, яко висше положені місця з великого океана, та стали сушею, так само діяло ся й на поверхні Марса.

І тут і там перли з нутра тих небесних тіл гази на зовні і тут і там переривали вони тверду й зимну скорупу, тай тут і там повставати мусіли величні але повні грози вулканічні явища.

І як земна, так само й Марсова поверхня кулі улягає дрожанням і тут і там творити ся мусіли щілини й западати ся скали, яких не змірима міць у нутрі планети мешкаючих газів, вивела з первісного положеня...

І незчислимі віки уплили, підчас яких заходити мусіли так на Марсі як на землі подібні явища.

По причині нерівномірного ogrітя поверхні тих планет повстають вітри, філює море, морські струї гонять тут і там неначе ріки на суші, парує вода, творять ся хмари, паде дощ, дають ся чути громи, ясна лискавка перепоясує небозвід і т. д. і т. д.

Обставини однаково укладають ся і однакові чинники панують так на поверхні Марса, як і на землі.

А коли на поверхні землі повстало жите рослин і звірят, то мусіло воно повстати й на поверхні Марса.

Річ ясна, що вперід повстати мусів найпростійший зародок життя, яке відтак стало розвивати ся, даючи початок найпростійшим животинам.

І так само як ті животины улягали преріжним перетворенням на землі та образували ся в чимраз висші та совершеннійші форми, то таке саме діяти ся мусіло і на поверхні Марса, яка зароїтись мусіла нечисленими родами ростинного й звірячого світа.

І так само як у певнім віці свого розвитку, в певній старости чи молодости існування, покрила ся наша земля зеленими килимами ріжноманітних зел, коли по лісах зароїло ся від звірят і коли води наповнили ся множеством ріжнородних животин а воздух залунав від співу птиц, то таке саме як на землі, мусіло стати ся й на

Марсі, де панували такі самі чинники й сили, що й у нас.

Дальше, коли на землі силою обставин ^{створю}ються та вибивають ся в гору деякі форми ростинного і звіринного сьвіта, коли на поверхні одної планети, яку звемо землею, вибив ся на чоло звіринного сьвіта чоловік, який розумом став підбивати низші від себе животи-ни, коли усе те, що є на землі мусіло узнати власть свого всемогутнього пана, то рівною ходою мусів також посту-пати розвій форм ростинного і звіринного сьвіта і на другій сусідній землі-планеті, на Марсі.

І там розвивались і образували ся ростини і звірята і там сильніші з них поїдали і нищили слабших в бо-ротьбі о своє істноване і там побідити мусіла найвисша з усіх форма і там запанувати мусів розум, якого влас-ником стало найвисше і найбільше виобразоване „звіря“, яке кинуло подобу своїх предків, і там на чоло усього творива вибити ся мусіло єство, яке на землі носить на-зву чоловіка.

Так отже приходимо до такого заключеня, що коли повстав на землі чоловік, то мусів він також повстати на Марсі. А повстав він тому, що були там такі обставини, які панують на землі.

Заки приступимо до описаня культуральної уровени наших сусідів, хочу оповісти вам один випадок, який стало вяжеть ся з темою нинішного викладу.

Було се в одній місцевости, де мав я відчит про Марсиан. По відчиті приступив до мене один селянин.

— Усе дуже красно ви нам оповідали, говорив він, — так, що годі не повірити, що на тій зірці, що зве ся Мар-сом, не мешкають люди. Помимо сього, я ніяк не можу помістити се в голові, а хотів бим, щоби мені стало ще яснійше. Тому даруйте, що я вас трудити му, але ви мусите мені се витолкувати простійше.

Я обіцяв йому се і попросив, аби він мене відвідав на другу неділю.

Коли він прийшов, зробив я ось що. Наложив трохи сира в одну бочілочку та зав'язав її шматом і зробив таке саме з другою. На одній написав „Земля“, а на другій „Марс“.

Бочілочки поставив я на печі і забоживсь, що не буду їх тикати, казав своєму невірному Томі прийти за місяць.

По місяцєви отворили ми бочілку з написом „Земля“ і побачили ми, що там намножило ся багато хробаків.

— А тепер скажіть мені, ґаздо — сказав я — чи в тій другій бочілці, на якій написано є „Марс“ будуть також хробаки, чи ні?

— А вжеж, що мусять бути — відповів він — бо і тут і там був однакий сир.

— Отже бачите — говорив я йому, — що можна говорити о тім, чого ми не бачили. Такі самі складові частини були в одній бочілці, як і в другій, такі самі чинники ділали на одну, як і на другу, то чомуж, коли в одній витворили ся хробаки не мали би витворити ся в другій?

Так само — правив я йому дальше — із тілами небесними Марсом і землею. Одно і друге складає ся з такої самої матерії, одно і друге має ті самі конечні до витвореня життя чинники, наприклад воду, воздух і т. д., то чому-ж би не могло істнувати жите на Марсі, коли воно є на землі?

— Тепер ясно, і я уже добре розумію — промовив вже увірівши селянин.

Пристаю до дальшого.

Коли ми упевнили ся, що на Марсі живуть люди, то належить кинути оком на їх степень культури, та по-

рівнати його з нашим, аби довідати ся, хто висше взніс ся, ми, чи Марсіяни ?

Порівнаймо обі культури.

Коли ми покрили добуток своїх рук і розуму поверхню землі, коли для своєї вигоди і користи вигадали залізницї, кораблі, телефони, телеґрафи, коли для свого безпеченства поконали грім і лискавку та запрягли їх до праці для себе, коли поконали землю і підійняв ся бистрий ум жителїв землі прояснювати тайни природи, коли забажав він пізнати сили і закони ділаючі і пануючі у вселенній, коли з гарним успіхом взяв ся чоловік відповідати на питання над питаннями, себ то на питання о походженю чоловіка, та намагає ся розяснити походжене сьвітів, або скажім коротко, коли люди станули на нинішній культуральній уровени, то на яким степені стоїть мешканець Марса, наш найблизший сусід Марсіянин ?

Заки відповімо на се питанє, що буде заразом відповідию на культуральну уровень нинішних мешканцїв Марса, мусимо застановити ся над иньшими питаннями, які стисло вяжуть ся з темою нинішньої розвідки, а саме: чий розвиток ішов вперед: землі чи Марса, Землян чи Марсіян ?

На жаль ствердити мусимо, що так Марс як і Марсіяни є старші від нас, і в культуральнім розвою станули від нас о ціле небо висше.

Чому се так ?

Марс мусить бути старший від нашої землі, бо скорше він із сонця народив ся ніж наша земля.

Скорше він виділив ся від сонця, а тим самим скорше остиг, і міг дати скорше догідні обставини до витвореня житя чим наша земля. Як менший від землі міг він скорше застигнути і покрити свою поверхню рости́ним і звіринним сьвітом.

О скілько скорше народив ся Марс і с скілько скор-

ше появило ся на його поверхні жите чим на землі, того точно сказати не можемо. В кождім разі між повстанем одної і другої планети уплинути мусіло не десятки, не сотки і не тисячі, але дуже довгі міліони літ.

Може бути, що тоді, коли народила ся щойно земля, були вже житеві прояви на поверхні Марса, може бути, що тоді, коли по поверхні землі шумів океан огнисто-плинної ляви, була вже поверхня Марса покрита живучим сьвітом ?

Отже Марсіяни є старші від нас, старші віком а тим самим і культурою.

А чи можемо ми бодай в приближеню уявити собі їх висшу рівень культуральну, чи можемо бодай в часті розуміти се, до чого дійти може розум людський в протягу цілих міліонів літ ?

Се є річю неможливою.

В культурнім розвою стоїмо до Марсіян так далеко, що здобутки їхньої техніки і науки є для нас непоняті.

Се буде декому видавати ся незрозумілим і для того ми старати ся будемо се пояснити.

Вже сотки літ в культурнім розвою відгороджують високим і грубим муром суспільности, які в тих часах живуть. Бо чи думати могли наші предки з перед сотки років, що можна буде колись їхати иньшою силою як конем або волом ? Чи могли вони подумати собі бодай в приближеню, як зможуть їх потомки за сто років покористувати ся електрикою, чи міг хто предвидіти, що люди зможуть опанувати воздух і плавати-муть по нїм як човном по воді ?

Що сказали-би сї люди, коли-би побачили карабін Максїма, телеграф без дроту або фотографоване через телефон ?

До незрозуміння культурних здобутків в протягу столітя не треба аж тягати із могил наших умерлих пра-

дідів з перед сотки літ. І не кождий нинішній чоловік зрозуміє, що коло нього дієть ся.

Поставимо нинішнього темного чоловіка, котрий поза тяжкою працею не знає нічого о сьвіті божім, перед здобутками найновійшої техніки, та питаймо його про се, що він побачить або почує. Що скаже він на автомобіль, що на воздухоплав, грамофон, електричні мотори або що иньше? Він остовпіє і буде гадати, що находить ся в сні, в якійсь чарівній, заклякій країні, де панують якісь надземні духи, які, аби показати свою силу, виводять перед його очима неприродні дива... Перенятий глибокою вірою в глупі перекази півмітичних часів. в марноту і ограниченість розуму людського, збентежить ся сей, неберучий участі в культурнім розвою людей чоловік, та усї дива, усї величні та чудові твори техніки і науки, які є гордостю духового життя людства, назве він ділом нечистого — та сплюнувши і перехрестивши ся буде утікати від місця „Божої образи“.

Як бачимо нинішній чоловік не годен зрозуміти культури дня, сучасного йому поступу, неначеби пробудив ся із сну, в яким переспав час тисячлітньої праці і здобутків людського духа.

Упоглядім собі нашого давного предка півдикого чоловіка, який убирав ся в звірячу шкіру, не знав ще огню, та крім сукатого кия та кусника каменя не мав иньшого оборонного знаряду, і подумаймо, що ся на низонькім ступени розвою стояча людина говорила би на нинішні пишні столиці, на кількадесять-поверхові хмародери, та на їзди самоходом або самолётом?

Чи сей прародич зрозумів-би се, що нині в сьвіті dokonує ся? Чи годен би він гадкою перескочити тисячні щєблі в культурнім розвитку чоловіка? Чи зміг би він зрозуміти ті тисячні дорібки нинішньої культури?

Безпечно, що ні!

Його духовий стан за далекий нашому! Він занадто

по заді лишив ся, аби зрозуміти те, чого змогли доконтися тисячі років тріумфального походу людської думки!

Він дивив-би ся на се, що нині сотворив чоловік так, з таким жахом і боязнею, як дивив ся колись на надходящий гураган або проймаючий грім та страшну лискавку, які самою своєю появою забивали в нїм тліючу іскру життя, а перед якими ховав ся він в найдальшу закутину свсеї хати-печери...

Берім ті різниці культуральні на увагу, різниці лише кількох тисячів лїт і звернувшись разом до величи культурного капіталу Марсиян запитаймо себе:

Чи годні ми зрозуміти культуральну уровень Марсиян?

Природно, що нї.

А до того та пропасть культуральна, яка нас від них відділяє є о много довша і більша як пропасть між духовим станом нас і нашого предка!

Се часок занадто зникаючий в порівнаню з тим, який ділить нас Землян і Марсиян! Тут ходить не о кілька тисячів, але о цілі міліони лїт!

За пару тисячів років станули ми на такім ступені культури, що не годен її зрозуміти наш прародич, а ми годні би зрозуміти нинішних Марсиян, які культурою відбігли від нас на цілі міліони лїт?

Безсумнівнo нї!

Аби протиставлене нас до Марсиян мало бодай в приближеню відповідати правдивому станови річи, мусимо дофнути ся дещо дальше в зад і пошукати таку животину, яка би була в розвою своїм далека до нас на міліони років.

Шукаючи за животинами так далеко від нас віддаленими, натрафили-би ми на простенькі хробачки.

Пропасть, яка ділить нас від них, відповідала-би пропасти між Марсиянами а нами.

Поставмо тепер хробачка перед добутком нашого духа, і порівнаймо його добуток з нашим

Є він нічим супроти нас. Він не може мати навіть претенсії нас зрозуміти.

Та чи годні ми зрозуміти Марсіян, ми хробачки духові перед високо розвиненою культурою?

Тому викиньмо собі раз на все з думки, що зрозуміти можемо культуральні добутки наших сусідів...

То, що ми годні сказати про них, буде дуже мале, але все таки щось сказати можемо.

Нас застановляють канали на Марсі. Се безуслівно робота Марсіян, в якій видно глибоку ідею.

Діло се велике, і над ним ми хвильку застановимось. Марсові канали, се щось могутнього і великого. Найвузший з них виносить 80 кілометрів, а є такі, яких ширина, як ми вже висше згадали виносить і кількасот кілометрів! А такі канали тягнуть ся на цілі тисячі миль! Скількож тут праці і енергії треба було вложити, аби докнати так великого діла!

Я згадаю про ті великі висиленя та труди, коли копано у нас канал суєзький. А сам він є нічим в порівнянню з каналами Марса!

Є обчислене, що на викопанє Марсових каналів потрібно було тільки праці, кільки на перекопанє 1,634.080 суєзьких каналів. Аби їх викопати мусіло би 200 міліонів людей працювати день і ніч без перерви через 100 літ

Самі числа говорять за себе!

А тепер одно питанє. Чи ті канали копали Марсіяни самі? Певне що ні.

До сього діла мусіли вони запрячи величезні машини порушувані вітром, парою, елетрикою або якоюсь иншою нам не званою силою, які в короткім часі доконали сього до чого потрібно було рук міліонів, через тисячі років.

В якій цілі переконали Марсіяни сі канали?

Річ ясна, що твердо і певно говорять про це ми не можемо, але намагаємося лише здогадувати. Для комуналізації сего не робили; бо до того вистарчали би вузькі канали, які менше би коштували труду і накладу праці, яку Марсіяни, яко істоти незвичайно інтелігентні шанувати мусять.

До чого ж служать сі канали?

Се будемо старати ся пояснити, і ви може признаєте моїм словам слухність.

Як я висше згадав, панують на Марсі дуже дорядчі літа та морозні зими. Такі обставини сирічю не дуже догідною і мудрий Марсіянин, який не мав охоти прити в літні і мерзнути в зимі почав думати над тим, аби сі відносини зміцнити.

Він чув на собі, що близько моря, панує дуже догідний клімат, що нема там ні дуже морозних зим, ні спекотливого літа, він пізнав та догідній цію країну приморських сторін, пізнав, що такий пріючий клімат творить близькість води. Тому задумав він такий клімат запровадити на силу по цілій поверні Марса.*)

І побудував для того канали та запровадив ними морську воду, яка ділаючи на побережах наділила цілу країну марсову догідним приморським кліматом.

І для того побудували Марсіяни широкі канали. Бо вузькі не містять такої сили води, яка могла би змінити клімат побережа.

Ми можем сказати, що дійсно поконали Марсіяни, се тіло небесне, на яким проживають, бо лише дійсний володар міг доконати такого великого діла, як викопане каналів...

Що ж більше могли доконати Марсіяни?

*) Про морський клімат говорить ширше моя книжка: „Про воздух“.

Не хочу пускати ся на широкі та бистрі фалі фантазії, розводити ся о річах, які не мають ніяких підстав.

Много-много річий мусів зділати Марсіянин для своєї користи та вигоди, великі поступи мусів він поробити на поли знання, науки.

Уладнати мусіли Марсіяни відносини між собою, покинули боротьбу та вічні суперечки та заживши в згоді і спокою, віддати ся могли із тим більшою силою науці, в якій дійшли запевне до таких вислідів, про які нам нині снити ся навіть не може.

І для того я з успіхом прочитав оголошене париської академії наук, яка дає нагороду 100 тисяч франків тому, хто потрафить розмовити ся з Марсіянами.

Такі змагання видають ся нині сьмішними та нерозумними; і працюють люди над тим, аби найти спосіб порозуміння з Марсіянами. І чи ті люди думають, що коли би такий спосіб був можливий, то не були би його винайшли Марсіяни, ті, що культурою випередили нас цілі міліони літ! Чи вони думають, що Марсіяни не бачать нічого поза своєю планетою, що не старали ся найти способів викрити о істнованю на землі людей та не намагали ся з ними порозуміти?

Здаеть ся, що кожде тіло небесне є замкнене для себе, та не пустить із своєї поверхні нікого із свого творива, що не дасть спромоги, аби мешканці одних тіл небесних з другими могли порозуміти ся.

І для того наші змагання порозуміти ся з Марсіянами не здали ся на ніщо. Коли би такий спосіб був істнував, то уже давно були би його ужили Марсіяни, та дали знати о собі...

Питане є ще одно а саме: Чи годні би ми зрозуміти сі знаки розмови з Марсіянами?

Бо коли би ми до мурашки, або хробачка, Бог зна як довго говорили та показували йому ріжними знаками, що

ми знаємо, то мурашка нас не розуміє, ба і порозуміти не може.

І так, мурашка не годна перескочити мільйони літ в духовім розвою, аби зрозуміти чоловіка, так само і ми не можемо цього зробити і тому на жаль не порозуміємо ніколи наших близьких сусідів Марсіян...

Кінець.

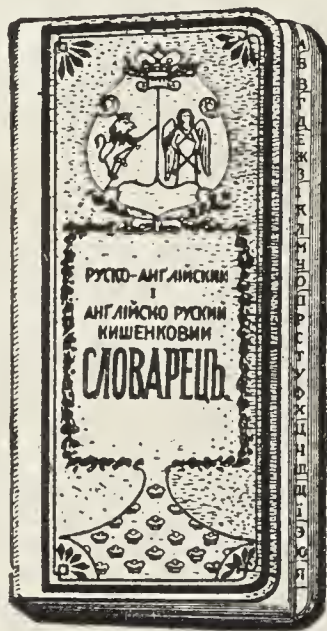

Русько-Англійський і Англ.-Руський Кишенковий Словарець

обнімає 8,000 виразів, 208 сторін дрібного друку, з граматикою, азбукою друкованою і писаною і що найваж-
нійше з вимовою англійських слів.

Словарець оправлений в мягоньку шкірку оздоблений гербом України і золотим витиском.

Є то перше, одиноке виданє в українській мові.

Словарець є тим ко-
нечний для кожного
Русина, що дасть ся
носити завсїгди в ки-
шени, а щоби скоро
знайти потрібне сло-
во, на те є поазбуч-
ний рѣджістер так в
руській як в англій-
ській часті.

Цїна словарця 75 центів.

Замовленя посилайте до:

RUSKA KNYHARNIA
850 MAIN ST. WINNIPEG, MAN

ВЖЕ ВИЙШЛА!

ВЖЕ ВИЙШЛА!

довго очікувана а найпотрібніша книжка для кожного, що приїздить в новий світ, а то:

 „ПРОВІДНИК“ або практичний підручник до науки англійської мови,

в короткім часі і без помочи учителя.

Книжка обнімає 10 великих аркушів друку (320 сторін) а містить в собі: азбуку руску і англійську писану і друковану з вимовою, найновішу і найлекшу граматику, розмови руско-англійські на всякі случаї, великий дуже гарно уложений і повний руско-англійський і англійско-русский СЛОВАР з вимовою кожного виразу, порадник, як писати рускі і англійські листи на різні okazji, взір на Моні-Ордер і всі найпотрібніші інформації для всіх як: за міри, ваги, час гроші і т. д.

Ціна сеї книжки \$1.50, а в полотняній оправі з золотим витиском \$2.00.

Хто ордерує 5 штук нараз даємо оден даром.

Замовляйте у Видавництва на виразну адресу:

Ruska Knyharnia

850 MAIN ST.

WINNIPEG, MAN.

КАТАЛОГИ КНИЖОК ДАРОМ.

Що Ви читаєте?

Великим скарбом для чоловіка
є добра книжка!

Такі користні книжки діставате за попереднім надісланем гроший в РУСКИЙ КНИГАРНИ у ВІННІПЕГУ 850 MAIN ST. Власні видадя є слідуючі.

РУСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ ЛИСТІВНИК, або наука писаня листів, взори руських і англійських листів у всяких случаях жита потрібних, як також взори листів бізнесових, ушімнень, просьб і т. п. 288 сторін друку лише.....	75 ц.
Провідник, практичний самоучок до науки англійської мови без помочи учителя зі словарцем	1.50
Товариш-англійський Тлумач	60 ц.
Геновефа повість з старих часів	30 „
Слово правди, написане священником Петровом.....	15 „
Про чудеса сьвятих Дамазія і Панкратія	10 „
Правовірний Католик	5 „
Христос охотно прийме грішника	5 „
Без Бога на сьвіті	20 „
Важнійші права Канади, або канадійські параграфи	35 „
Підстава Християнської віри.....	25 „
Вірність пастирська Ісуса Христа.....	5 „
Оборона Віри, або пояснене чому і як вірити в Бога	25 „
Фармазони, або як 30 господарів записали ся чортови	25 „
Оповідання для дітей. Гарна книжочка з образками.....	25 „
Казки за Жидів	10 „
Рицар і смерть	5 „
Нові пісні з старим кінцем, друге доповнене видане	25 „
Робітничі пісні, про долю канадійських робітників	25 „
Лист шинкара до чорта і листи з пекла.....	25 „
Розмова Поляка з Русином.....	10 „
Воскресенє Лазаря.....	25 „
Сім мудрців	25 „
О терпеливій Єлені.....	20 „
Найновіше чудо в Ченстохові о мордерстві Ксьондза	15 „
Канадійські оповідання.....	15 „
Історія о гарній Магеллоні	25 „
Коротка Історія церкви.....	25 „
Гостинець з Канади	5 „
Батько	5 „
Чому попи не женять ся	10 „
Порадник для женщин котрі хотять бути здоровими.....	15 „
Збірник найкрасших байок.....	25 „

Чародійна рожа і Перстень.....	20 ц.
Оповідання про Григорія	20 „
Чого учив Христос	15 „
Кароля, прегарна повість з життя дівчини, 160 сторін.....	40 „
Убийники, гарна драма в 5-діях, II видане	25 „
Гореслав, історія про сина Геновефи, його життя і страсти	25 „
О двадцяти таблицях, байки.....	30 „
Серце чоловіка святиною Бога, або осідком диявола	15 „
Історія про сироту Івася	15 „
Пісні про Канаду і Австрію та М. Січинського, 5-ти побіль- шене видане	40 „
Славні пророцтва Арабської цариці Михальди	30 „
Як утік Січинський в Діброви	10 „
Коли легше буде	5 „
Грішниця, гарне оповідане	5 „
Злочин і злочинці	10 „
Що думають соціалісти	10 „
Причта про воду	5 „
Оборонець проститутки	5 „
Новий збірник народних пісень, дум, думок, коломийок і пісень весільних	25 „
Що сталося з Рудольфом, про життя і загадочну смерть архи- князя Рудольфа з 26 образками	30 „
Елисавета, правдива історія про життя Елисавети, її поводже- нє і мученичу смерть, 192 сторін з образками.....	60 „
Кінець Титаніка, брош.	40 „
Петрії й Довбушуки, гарна повість в II частинах, 300 стор.	85 „
Пригода шляхтича Чваньківського на полі й на морі, опр.	50 „
Порадник як писати любовні листи	35 „
Лист Божий	10 „
Куди ідеш Господи? (Quo Vadis?) оповідане з часів переслі- дування християн, з образками	59 „
Найкрасші руські пісні	20 „
Пів коши казок.....	20 „
Байки	30 „
Товаришська забава	25 „
Український співанник, опр.	60 „
Іван Дурак, історія о трох братах Пропустиш огонь—не вгасиш народне оповідане	25 „
Історія про Лудя Заливайка і його сина, з образками, є додат- ку Гриць Шпачок	25 „

Ruska Knyharnia

850 Main st.

Winnipeg, Man.

Історія про ЛУЦЯ ЗАЛИВАЙКА і його сина та байки про Гриця Шпачка з образками	25с.
ІВАН ДУРАК, оповідане про трох братів і як чортик грінку хліба заробив	25с.
КОНЕЦЬ ТИТАНІКА, правдивий опис найбільшої морської катастрофи, де більше як тисяч п'ятьсот людей у ній згинуло і як другі ратували ся; про любов і смерть на ТИТАНІКУ	40с.
АРАБСЬКІ КАЗКИ з образками	25с.
КАЗКИ часть I і II з образками	50с.
АМЕРИКА. Дикі люди американ. континенту	25с.
ДИКІ ЛЮДИ, де і як вони живуть	25с.
РОБІНЗОН КРУЗО	1.00
Прегарна історія АМАЛЮНГА або Дочка Дебрів— займаюче оповідане з часів боїв між Європейцями а Індіанами в північній Америці	20с.
ПРИГОДИ ДОН КІХОТА, повість з еспанського, 3-те видане, переробив І. Франко з образками опр.	75с.

Атлас в українській мові

се найкрасшій набуток для кожного, хто хоче мати понятє про світ і про теперішні краї, де веде ся борба. Він має 24 барвних мал країв а також пояснення про сонце, місяць, зорі і ин.

≡ СПЕЦІАЛЬНА ОФЕРТА. ≡

Брошурований	\$1.00	тепер 75с.
В міцній оправі	\$1.35	тепер \$1.00

Спішіть з замовленнями:

RUSKA KNYHARNIA

850 MAIN ST.,

WINNIPEG, MAN.

У В А Г А!

Хочете бути задоволені

коли даєте щонебудь до друку так з ціни як і артистичного викінчення?

Удайте ся з тою роботою до

НАРОДНОЇ ДРУКАРНІ

бо наша перворядна друкарня

виконує всякі друкарські роботи, на різних мовах, як: тікети, запрошення на весіля, балі, прогульки; різні оголошення, афіші, програми, наголовки листів, коверти, візитові карти, статuti, контракти, повновласти, платні і колекторські книжочки і все що тільки входить в обсяг друкарської штуки.

Робимо гумові і металеві печатки.

Наша адреса:

NATIONAL PRESS

901 Main St.

Winnipeg, Man.